

Editorial

Les restes arqueològiques del Born i la Biblioteca Pública de Barcelona: el cost patrimonial d'un nou equipament cultural

El mes de desembre es va iniciar l'excavació arqueològica del subsòl del mercat del Born, al bell mig del barri de Ribera de Barcelona; prop de 8.000 m² des de fa molt anys en desús i que ara han trobat un destí segur com a Biblioteca Pública de Barcelona. Fins avui, tres mesos d'excavacions arqueològiques han permès posar al descobert un jaciment d'una riquesa patrimonial aclaparadora. El mercat del Born es construí sobre d'un dels sectors del barri de Ribera, que foren enderrocats per a la construcció de la Ciutadella l'any 1716. Les restes que han quedat al descobert permeten reviure la Barcelona medieval i moderna: l'entramat de la xarxa viària, l'evolució estructural dels diferents edificis, l'especialització funcional dels espais de les cases menestrals o el traçat del rec comtal al seu pas per aquest sector. L'entitat de les restes és tal que fins i tot més d'un historiador lletraferit és capaç, a peu de jaciment, d'enumerar els noms dels propietaris de les cases. I és que aquells que estiguin avesats a la documentació notarial de la Barcelona baix medieval i moderna poden reconèixer les cases dels menestrals i mercaders dels quals han llegit els inventaris *postmortem* més d'una vegada. Per abreujar, mai la història dels homes i dones de Barcelona –no la dels comtes i reis que hem vist centenars de vegades al Palau Comtal de la plaça del Rei–, se'ns havia fet evident amb tanta contundència.

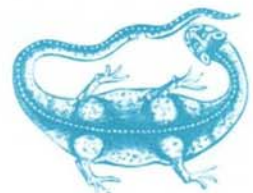
Però superada la complaença de la descoberta, sembla que les coses no marxen per massa bon camí pel que fa al futur de les restes del Born. El projecte arquitectònic, si no es modifica, preveu la destrucció del jaciment a canvi del manteniment d'un sector arqueològic "de mostra", un procediment que ja comença a ser habitual, però no per això encertat en tots els casos. Al Born, aquesta solució no pot enganyar a ningú i dissimular els errors comesos en el moment de fer l'encàrrec del projecte arquitectònic. L'entitat del jaciment ja era coneguda de fa molt de temps gràcies a diverses intervencions arqueològiques a la zona i només per això mai s'havia d'haver acceptat un projecte que impliqués la necessària destrucció de les restes. No hi ha res a objectar en voler dotar la ciutat de Barcelona d'una biblioteca pública, ans al contrari, però sí que és reprovable l'elecció del seu emplaçament i els criteris del concurs del projecte arquitectònic. Com pot ser possible que la construcció d'un nou equipament cultural impliqui la destrucció de les restes d'un dels barris més emblemàtics de la ciutat?

Arribats a aquest punt, podríem concloure que el futur del Born es troba compromès per una mala gestió administrativa, però aquesta sembla una conclusió massa feliç, massa fàcil. Si les restes del barri de Ribera del subsòl del Born es destrueixen serà perquè la política patrimonial de l'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat de Catalunya és erràtica i capriciosa i, sobretot, dèbil quan es tracta dels seus propis interessos.

Cal demanar, doncs, als responsables de la política cultural de Ajuntament de Barcelona i de la Generalitat i també al Ministeri d'Educació, Cultura i Esports –promotora de l'obra– que siguin valents i tinguin l'ambició necessària per canviar la inèrcia de les coses ja signades, perquè modificar el projecte arquitectònic i planificar la conservació completa de les restes del Born no impossibilita la construcció de la biblioteca. Altrament, si es decideix tirar pel dret i la ciutat perd l'oportunitat de gaudir d'un dels seus espais més emblemàtics, poc pes moral els hi quedarà a les administracions per exigir sensibilitat històrica a la societat civil davant les restes que apareixen en les promocions privades si són elles mateixes les que obvien la Llei de Patrimoni quan afecta els seus interessos.

No volem creure que la fi de les restes del barri de Ribera sigui el que presumiblement està escrit i signat i no ho volem fer perquè no és acceptable que calgui destruir un dels millors conjunts arqueològics que s'han excavat en els darrers anys a Barcelona per fer cultura. Tot i així, caldrà sumar tantes veus com sigui possible per fer notar a l'Ajuntament de Barcelona i a la Generalitat de Catalunya que poden cometre un error històric irreparable.

Si les coses no canvien i el subsòl del mercat del Born es destrueix, la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona hauran tingut el trist honor d'haver acabat la feina que va començar Felip V ■

Assamblea General Ordinària de socis de l'ACRAM

Sant Cugat del Vallès, 1 de desembre de 2001

El passat 1 de desembre de 2001 es va dur a terme la IV Assemblea General Ordinària de socis de l'ACRAM, a la Casa de Cultura de Sant Cugat del Vallès, que serà l'espai on es realitzarà el II Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna a Catalunya. Josep M Vila, com a president, va presentar les activitats dutes a terme l'any 2001, entre les quals destaca la renovació del butlletí Seqüència amb un nou format. En relació al butlletí, des de l'ACRAM es van enviar cartes als arqueòlegs territorials del Servei d'Arqueologia i a altres institucions que realitzen excavacions arqueològiques, oferint-los la possibilitat de publicar al Seqüència, el resum de les intervencions realitzades que consideressin més interessants. Tot i que es contemplava la possibilitat d'ampliar el nombre de pàgines del butlletí, no s'ha rebut resposta per part de cap de les institucions. En aquest sentit des de la Junta de l'ACRAM es va aprofitar l'assemblea, per a oferir la possibilitat als socis de proposar temes i excavacions per al Seqüència, amb el compromís per part de la Junta de publicar-les, amb un especial interès per les novetats. Des de la Borsa de treball s'informà que en l'any 2001 s'havien enviat les fitxes dels currículums tan a les empreses d'arqueologia, com a les institucions que realitzen excavacions arqueològiques i que poden necessitar arqueòlegs.

Pel que fa a les dades econòmiques, la tesorera de l'ACRAM va presentar l'estat de comptes de l'associació, destacant que l'any 2001 ha estat un any de recuperació econòmica de l'associació, després de la despesa que va suposar l'edició de les Actes del I Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna a Catalunya.

Respecte a la preparació del II Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna a Catalunya, es va informar que durant els mesos de febrer i març del 2001 es va negociar un conveni entre l'ACRAM i l'Ajuntament de Sant Cugat, aprovat per la Comissió de Govern de l'Ajuntament, i signat per Lluís Recoder, alcalde de Sant Cugat, i el president de l'ACRAM el dia 14 de maig de 2001. Segons el conveni, l'Ajuntament es fa càrrec de les despeses d'organització del congrés i l'edició de les Actes,

que hauran de ser publicades abans del maig del 2003. D'altra banda, es va destacar que les empreses Arke, Arqueocat, Arqueociència, Àtics i Còdex col·laboren econòmicament amb l'organització del congrés.

L'activitat més destacable de l'any 2002 serà, sens dubte, l'organització del II Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna de Catalunya (18 al 21 d'abril). La Junta de l'ACRAM està oberta a la col·laboració dels socis en l'organització del congrés. Pel que fa al butlletí es va reiterar la voluntat d'oferir als socis i institucions la possibilitat de publicar al Seqüència els resultats de les seves intervencions de més entitat. Des de la Junta de l'ACRAM es va presentar la voluntat d'organitzar i col·laborar en cursos monogràfics, tal i com ja s'havia plantejat en l'anterior assemblea, sempre que es trobi un espai adient per a la seva realització.

Un dels objectius que ja es plantejaven des de la creació de l'ACRAM és la publicació d'una revista monogràfica d'arqueologia medieval. En aquest sentit es va informar a l'assemblea que s'han començat a demanar pressupostos per a la seva edició. Des de la Junta es va presentar als socis la intenció d'endegar aquest projecte. Tanmateix per tal de fer-lo viable econòmicament, es demanà la seva col·laboració amb el compromís de rebre la revista a un preu reduït (un 30% menys del seu preu de venda). Així, doncs, es va sotmetre a votació dels socis aquesta proposta, la qual va ser aprovada per l'assemblea. Tot i això la Junta de l'ACRAM creu que el primer número de la revista no podrà sortir fins el 2003 i que durant el 2002 les tasques que es podran portar a terme seran relatives a la pre-producció: estudiar pressupostos d'edició i fer les primeres propostes d'articles.

Finalment una de les línies de treball plantejades des de la Junta per aquest any 2002 és continuar col·laborant amb les institucions que ens ho demanin amb aspectes i temes relacionats amb l'arqueologia medieval, per poder consolidar l'ACRAM com a referent de l'arqueologia medieval catalana ■

L'Arqueologia a Sant Boi de Llobregat

Els inicis de l'arqueologia a Sant Boi de Llobregat els hem d'anar a buscar a l'any 1953, moment en que es van descobrir les termes romanes, però les intervencions metodològiques s'iniciaren el 1979. Entre els anys 1979 i 1991 es van realitzar nombroses excavacions fruit d'intervencions d'urgència, però sense un marc legal local que vetllés per una bona gestió i control de tots els jaciments arqueològics del terme. Aquest fet va provocar que alguna que altra intervenció urbanística, sense supervisió professional, va donar com a resultat la destrucció de dades arqueològiques i històriques.

L'any 1990 es va crear el Departament de Patrimoni Cultural i l'any següent 1991 es va aprovar el Catàleg i Pla Especial de Protecció i Rehabilitació del Patrimoni Arquitectònic (PERPPA) i Pla Especial de Protecció i Rehabilitació del Casc Antic (PEPRCA). A partir d'aquest moments tenim l'eina legal i el marc municipal per a gestionar tant el patrimoni arqueològic com la resta de patrimoni cultural.

Entre les funcions del Cap de Departament es va incloure la de participar, com a supervisor, en la Comissió Tècnica i en el Consell Municipal del Patrimoni Arquitectònic (instruments de gestió del Catàleg). Aquest fet garantia, al menys a nivell formal, un seguiment acurat de totes les intervencions en les Àrees d'Expectativa Arqueològica definides en el Catàleg i Pla Especial. Tot i la complexitat tècnica d'aquest nou Departament fou unipersonal fins l'any 1998, any d'inauguració de Can Torrents i les Termes Romanes, moment en que es consolida un equip de treball que permet la realització d'un seguiment més acurat de les seves funcions en el àmbit de l'arqueologia i del patrimoni en general.

L'existència del Departament de Patrimoni Cultural ha permès, al llarg dels anys la realització, la supervisió i el seguiment de la recerca arqueològica. La seva existència ha impedit, de manera progressiva, els "oblits" de les actuacions municipals en la acció arqueològica. D'altra banda, ha servit per millorar substancialment la relació amb els agents privats que, progressivament, han anat perdent la por a treballar al nucli antic de Sant Boi de Llobregat.

Al PEPRPA es defineixen unes Àrees d'Expectativa Arqueològica en les que es defineixen unes actuacions i limitacions específiques que afecten a les concessions de llicències d'obres. El propietari d'una finca situada en àrea d'expectativa arqueològica ha d'assumir els costos de les prospeccions a realitzar en la seva propietat sota la supervisió d'un arqueòleg/a, com a condició prèvia a la concessió de la llicència d'obres. La concessió o denegació de la llicència depèn del resultat final de les excavacions. Es troben protegits un total de 12 jaciments, 5 en zona urbana, 4 envoltats pel tram urbà i 3 en zona rural.

Per tal de que la supervisió fos del tot completa s'introduí la figura d'un informe arqueològic previ a la concessió de la llicència. L'informe emès era el resultat d'un primer sondeig que, fet amb metodologia arqueològica, permet certificar la existència o no de restes arqueològiques; en cas afirmatiu, permet l'avaluació de la seva importància. Aquest informe arqueològic ha d'acompanyar l'expedient de tramitació del permís de qualsevol obra.

L'experiència ens diu que l'informe/memòria s'ha de fer amb la suficient antelació a la redacció d'un projecte per evitar qualsevol modificació innecessària. Un informe positiu pot obligar a fer canviar el sistema de fonamentació, reducció de superfície constructiva, pèrdua de la utilització del subsòl o la convivència d'estructures antigues sota les modernes.

Des de 1991 han estat realitzades 50 excavacions de tipus preceptiu, principalment dins del jaciment del Barri Antic de Sant Boi, on hi ha un fort moviment urbanístic i de rehabilitació d'edificis antics. D'aquestes 50 intervencions, 10 han estat finançades per l'administració local, 1 per l'administració autonòmica, 1 per la Diputació de Barcelona, 1 per l'administració metropolitana i 37 per la iniciativa privada.

La experiència acumulada en l'aplicació de la normativa del PEPRPA, la detecció de disfuncions normatives i d'aplicació, la superació i desenvolupament conceptual d'alguns dels seus propòsits, juntament amb la incorporació de suggeriments externs ha donat com a conseqüència que des dels Serveis Tècnics Municipals i de la Comissió Tècnica del Patrimoni Arquitectònic Municipal a nivell d'Ajuntament, s'iniciïn els treballs de revisió del Catàleg i Pla Especial de Protecció i Rehabilitació del Patrimoni Arquitectònic (PEPRPA) i Pla Especial de Protecció i Rehabilitació del Casc Antic (PEPRCA).

Respecte a l'àmbit arqueològic, les propostes de revisió es concreten en els següents punts: revisar la normativa sobre prospeccions arqueològiques tot regulant el mecanisme d'expropiació i indemnització per valor dels costos de l'excavació al propietari en el cas de que el resultat comporti el manteniment de restes en el mateix terreny. També cal clarificar la intervenció de l'Ajuntament en el procés de prospecció establint un procediment públic d'una part dels costos derivats.

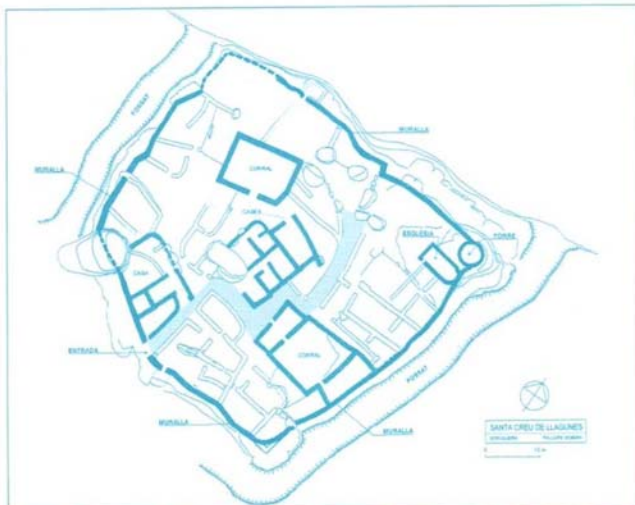
Encara que la gestió i la realització dels treballs arqueològics estan centralitzats a l'Ajuntament, essent el Departament de Patrimoni Cultural l'encarregat de portar-ho a terme, la coordinació amb la resta de departaments que intervenen en el territori i afecten el subsòl, no es òptima. Aquests departaments són: Llicències, Projectes Municipals, Parcs i Jardins, Brigades de Manteniment, etc., i les accions dels departaments són moltes, per la qual cosa és necessària una major dotació humana, de material i econòmica per poder donar una resposta ràpida a les intervencions per evitar els prejudicis econòmics en els processos de intervenció constructiva del territori. Aquest any 2002, el departament ha estat dotat d'una partida que, sota la denominació de Servei Municipal d'Arqueologia, pretén incidir en la resolució d'aquestes mancances.

Una altra proposta de revisió es concreta en la definició, nombre i extensió de les Àrees d'Expectativa Arqueològica fixades al Catàleg. Al marge que existeixen greus errors de definició, com el de considerar la Torre de Beniuve tan sols un edifici i no un jaciment arqueològic, o la desprotecció parcial de la zona on es va trobar la necròpolis de l'antic barri de Sant Pere, es proposen nous jaciments no contemplats fins l'actualitat, com la inclusió de la pobla Arlovina, documentada des del segle XI però mai considerada com un jaciment medieval ■

El vilatge medieval de Sta. Creu de Llagunes (Pallars Sobirà): Estudi d'una comunitat ramadera del pirineu

JORDI ROIG I BUXÓ - ALBERT ROIG I DEULOFEU

El vilatge de Santa Creu es troba emplaçat a 1628 m. d'altura a la capçalera de l'antiga Vall de Siarb, esmentada documentalment al segle X, a l'actual municipi de Soriguera, en els límits del Pallars Sobirà. El conjunt arqueològic ocupa tota l'esplanada rocosa del cim del Tossal de la Santa Creu, també conegut com a Cap de les Culties. L'any 1992 l'Ajuntament de Soriguera va propiciar l'elaboració d'un estudi sobre la valoració patrimonial del jaciment arqueològic. Fruit d'aquesta inquietud, l'any següent es va signar un conveni de cooperació entre el Ministeri d'Obres Públiques i Transports i l'Ajuntament de Soriguera, amb l'objectiu d'estudiar, rehabilitar i condicionar el jaciment arqueològic, com a centre d'investigació i conjunt patrimonial d'oferta pública. Aquests interessos es van materialitzar amb la realització d'una primera campanya de desbrossament i condicionament de tot el conjunt (any 1993) i quatre campanyes més successives d'actuació arqueològica a diverses àrees significatives del vilatge (anys 1994 a 1997), els resultats de les quals han proporcionat valuoses dades per a l'estudi de les formes de poblament medieval de muntanya.

Planta del vilatge de Sta. Creu amb els àmbits identificats després de les intervencions arqueològiques.

Les fases d'Ocupació del tossal

L'assentament prehistòric (Edat del Bronze)

En les primeres campanyes d'excavació es va fer evident la presència abundant de materials prehistòrics (ceràmica, indústria lítica i pedres de molí) barrejats entre els enderroc i integrats dins d'estrats i estructures medievals, i a voltes, formant part de petites concentracions de material i terres d'anivellament. D'aquesta manera es possible constatar una primera ocupació del tossal durant l'època prehistòrica, ja sigui de caràcter temporal o estable, que pot situar-se, a grans trets, dins unes etapes del Bronze mitjà/final. Desconeixem les característiques i entitat d'aquest assentament, que ens ha arribat molt afectat per l'emplaçament del poblat medieval.

El vilatge medieval (s. XI-inici s. XIV)

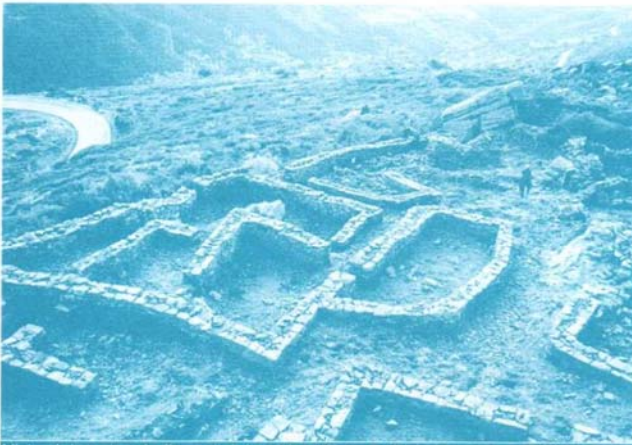
La planta del poblat és quasi rectangular i el seu perímetre de tancament coincideix amb un mur de protecció que envolta tot el conjunt, amb una superfície d'ocupació d'entorn als 2500 m², construïnt-se sobre els estrats naturals de roca que formen la plataforma superior del turó. Al nord-est del perímetre murat s'aixeca la base d'una torre circular, i en el seu costat de migdia es troba emplaçada una petita església d'absis semicircular. Seguint el traçat del mur perimetral al llarg del seu costat de migdia ha estat possible identificar la porta principal d'accés al recinte. Així mateix, destaca l'existència de dos fossats oberts a la roca natural, en els costats oposats de llevant i ponent del poblat, que juntament amb el mur de tancament i la torre li confereixen un caràcter fortificat.

La muralla i els fossats. Resseguint i encerclant el perímetre edificat del poblat s'alça un mur a manera de muralla, que l'envolta totalment. La longitud d'aquest perímetre murat és de 194 m. Està obrat amb tècnica de reblla, amb un aparell de pedres disposades en sec i un nucli de terra i pedruscall; la seva amplada oscil·la, segons el tram, entre els 80 i 100 cm. Formant part dels sistemes defensius s'identifiquen dos fossats oberts a la roca natural situats en els costats de llevant i ponent del recinte seguint un eix nord-sud. Aquests estan colmatats en gran part per l'enderroc successiu dels murs perimetrals. El tancament nord del vilatge, en canvi, s'alça just al marge d'un abrupte barranc, quedant així totalment protegit. El tancament sud o de migdia, de pendent més suau, és on s'hi localitza el camí d'accés i l'entrada. Desconeixem, per ara, si aquesta disposava d'algun tipus de rasa o vall defensiu.

L'entrada. En el costat de migdia del perímetre clos i, perfectament centrada en el mur, s'obre l'única entrada al recinte, que mitjançant un carrer central articula l'urbanisme del poblat. Aquesta entrada oferiria una amplada d'uns 2 metres i estava flanquejada, a cada costat, per dues estructures avançades fetes de pedra seca, força malmeses i de difícil identificació. Tal vegada actuarien com a protecció i reforç de l'entrada i del camí d'accés, actualment desdibuixat i perdut.

Els carrers. Des del portal d'entrada s'accedia a l'interior del poblat, que era articulat per un carrer principal de traçat irregular que creuava longitudinalment, fent alguns girs, tot el recinte edificat seguint un eix nord-sud. L'excavació d'una part d'aquest ha permès constatar l'absència d'enllosats, configurant-se un sòl irregular que aprofitava en gran part el terreny natural rocallós. Aquest vial amb les seves ramificacions facilitava la circulació per tot l'interior del recinte, tant a les persones com als animals.

La torre. En el sector dominant de l'assentament, just al costat de l'església, s'hi va alçar una torre circular que va trencar i escapar

Vista del sector de llevant del poblat. (Foto A. Roig Deulofeu, 1993)

el parament de la muralla precedent en el seu angle nord-est. Aquesta torre presenta una fàbrica de grans pedres lleugerament retocades i col·locades en filades irregulars, lligades amb morter de calç. Presenta un diàmetre de 4'65 metres i una altura conservada d'uns 2'3 metres. La seva funció seria principalment la de torre de vigilància, ja que des d'on està emplaçada es controla tota la vall, des del coll del Cantó fins a la riba de la Noguera.

L'església. Es tracta d'un petit edifici d'una sola nau de planta rectangular irregular (2'6x7 m.), amb un absis semicircular orientat a llevant i la porta oberta en el mur de migdia. La coberta seria de doble pendent, amb embigat de fusta i llosat de pedra. A l'interior de la nau s'identifiquen les restes de dues banquetes laterals i el suport de la mesa de l'altar al mig de l'absis. Per la seva tipologia constructiva, aquest edifici es pot datar dins els segles XI-XII. La seva construcció és una incorporació tardana dins l'urbanisme i l'estructuració original del poblat, situant-se en un extrem del mateix. La presència d'una moneda (un double tournois de Philippe IV, 1285-1314) en el darrer nivell de circulació previ a l'enderroc ens permet datar l'abandó de l'església a partir d'inicis del segle XIV.

Les cases. Fins ara, ha estat possible estudiar i excavar parcialment tres unitats domèstiques amb tres llars de foc identificades. Aquestes cases es configuren amb una planta rectangular irregular de distribució senzilla en tres o quatre estances, amb obertura al carrer principal dotada de llindar de pedra. Així tenim una primera cambra al costat de la porta d'entrada, que pot tenir accés independent i no estar comunicada amb la resta de la casa, i que podria tenir un ús com a petit corral. Una altra estança interior tindria la funció de magatzem, tal vegada de llenya i aliments. I finalment, situada a la part final de la casa o centrant-ne l'espai, trobem la cambra principal amb la llar de foc, que acostuma a ser de majors dimensions que la resta. En els tres casos documentats la llar sempre és central i està feta de lloses falcades als laterals i planes a la solera, amb una planta més o menys quadrada. En algun cas es documenta un petit forn de pa, que pot estar construït o encastat en una banqueteta angular. Aquestes cases eren obrades amb murs de pedra seca lligats amb fang i pedruscall a l'interior. Les cobertes, generalment a un sol pendent, eren de bigues de fusta amb un recobriment de brancatge, fang i lloses incorporades. Els paviments mínimament elaborats tant

sols es localitzen a les estances principals i són fets d'argila trepitjada i endurida, d'escassa potència. A nivell hipotètic i, a partir de les característiques constructives d'aquests habitatges i les dimensions del vilatge, s'ha calculat un nombre estimat d'entre 7 i 10 cases. Les característiques de deposició del material arqueològic dels nivells d'amortització de les estances denoten un abandó intencionat dels habitatges, que es pot datar cap a les darreries del segle XIII i inicis del segle XIV, així com una immediata freqüentació, amb remenaments dels objectes que podien quedar a les cases, abans del seu enderroc progressiu i definitiu. La presència en aquests estrats de dues monedes de Jaume I reforcen aquesta cronologia. El material ceràmic recuperat es caracteritza per atuells de cuina modelats a torneta de pastes reduïdes irregulars i aspecte poc acurat. Destaca la presència d'alguns escadussers materials vidrats, així com diversos objectes de ferro i de bronze.

Els corrals o cledes. A l'interior del poblat s'hi localitzen, obrades amb murs de pedra seca, dues grans cledes o corrals, segurament de caràcter o ús comunal, per guardar-hi els ramats al cap del dia, quan aquest pasturava pels rodals de l'assentament. Cal suposar que una part de la superfície d'aquests dos corrals estaria a cobert. Un d'ells, el situat al costat de llevant, presenta una estructura més complexa, amb una primera avantsala, un gran recinte de planta quadrada –segurament a cel obert– i una segona estança al darrera. No s'ha intervingut en cap d'aquestes dues cledes.

En aquest sentit, cal tenir en consideració que l'assentament del poblat de Santa Creu, s'alça al costat d'una de les cabaneres més antigues del Pirineu, que des de les altes valls de la Noguera baixava fins a les planes de Lleida per arribar finalment a la Llitera. L'estratègia de l'emplaçament del vilatge, junt amb les troballes i les aportacions que han generat les intervencions arqueològiques, confirmen plenament l'especialització ramadera d'aquesta comunitat ■

BIBLIOGRAFIA

- ROIG DEULOFEU, Albert - ROIG BUXÓ, Jordi (1993).- "Despoblat de Santa Creu de Llacunes", *Catalunya Romànica*, volum XV, Enciclopèdia Catalana, Barcelona 1993, pp.296-298.
- ROIG DEULOFEU, Albert - ROIG BUXÓ, Jordi (1994).- "L'ocupació del territori de muntanya: l'urbanisme i els despoblats al Pallars (Pirineu Central)", *IV C.A.M.E.*, Alacant, tomo II, pp.325-330.
- ROIG DEULOFEU, Albert - ROIG BUXÓ, Jordi (1998).- "Despoblat de Santa Creu de Llacunes", *Catalunya Romànica*, volum XXVII, Enciclopèdia Catalana, Barcelona 1998, pp.214-215.
- ROIG BUXÓ, Jordi - ROIG DEULOFEU, Albert.- "El poblat medieval de Sta. Creu de Llacunes (Soriguera, Pallars Sobirà): primers resultats de la intervenció arqueològica, 1994-1997", *I Simposium d'Arqueologia Medieval, Homenatge al Professor Manuel Riu*, Berga 26-28 de març de 1998.
- ROIG DEULOFEU, Albert - ROIG BUXÓ, Jordi (2001).- "Formes de poblament agrupat d'alta muntanya: la vall de Siarb (Soriguera, Pallars Sobirà)", *Villages Pyrénéens. Morphogenèse d'un habitat de montagne*, Maurice Berthe-Benoît Cursente Ed., CNRS-Université de Toulouse-Le Mirail, Toulouse 2001, pp.209-220.
- Memòries de les intervencions arqueològiques al poblat medieval de Sta. Creu de Llacunes (Soriguera, Pallars Sobirà), campanyes de 1994, 1995 i 1996.* Memòries inèdites dipositades al Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya, Barcelona.

Excavacions d'urgència 4t trimestre 2001

JACIMENT, MUNICIPI (COMARCA). DIRECCIÓ (CRONOLOGIA)

- ESSLÉSIA DEL MONESTIR DE SANT LLORENÇ DE SOUS, ALBANYÀ (ALT EMPORDÀ). LOURDES MORET PUJOL - ARQUEOCIÈNCIA (MEDIEVAL)
- CASTELL DE BIURE, BIURE (ALT EMPORDÀ). ANNA M. PUIG I GRIESENBERGER (MEDIEVAL)
- LA FARINERA, CASTELLÓ D'EMPÚRIES (ALT EMPORDÀ). ANNA M. PUIG I GRIESENBERGER (MEDIEVAL I MODERN)
- REC DE CANET, PORT DE LA SELVA (ALT EMPORDÀ). FERRAN CODINA FALGAS (ROMÀ?O MEDIEVAL?)
- CASTELL DE GELIDA, GELIDA (ALT PENEDÈS). IMMACULADA TEIXELL I NAVARRO - CÒDEX (MEDIEVAL)
- SECTOR D1 CONJUNT HISTÒRIC D'OLÈRDOLA, OLÈRDOLA (ALT PENEDÈS). NÚRIA MOLIST I CAPELLA - FIC (MEDIEVAL)
- TORRE DE LA POBLA, SÚRIA (BAGES). JORDI MORERA I CAMPRUBÍ - ARQUEOCIÈNCIA, SCSL (MEDIEVAL)
- CASTELL DE SANT ESTEVE DE LA FOSCA, PALAMÓS (BAIX EMPORDÀ). EVA TEIXIDOR FROU (MEDIEVAL)
- ERMITA DE SANTA MARIA DEL BONVIATGE, SANT JOAN DESPÍ (BAIX LLOBREGAT). XAVIER BERMÚDEZ LÓPEZ - ARQUEOCAT (MEDIEVAL I MODERN)
- PENYA DEL MORO, SANT JUST DESVERN (BAIX LLOBREGAT). JOSEP ANTON CANTOS RUEDA - ARQUEOCIÈNCIA, SCSL (MEDIEVAL)
- AV. CAMBÓ, AMPLIACIÓ, BARCELONA (BARCELONÈS). ANNA BORDAS TISSIER (ROMÀ I MEDIEVAL)
- C/ SANT PAU-RONDA SANT ANTONI, BARCELONA (BARCELONÈS). LAURA SUAU I LLEAL - ÀTICS, SL (ROMÀ I MEDIEVAL)
- C/ PUJADES I C/ WELLINGTON, BARCELONA (BARCELONÈS). ARIADNA TRAVESET I CIVIT - ÀTICS, SL (MEDIEVAL, MODERN)
- AV. CAMBÓ, AMPLIACIÓ, BARCELONA (BARCELONÈS). ANNA BORDAS TISSIER, GENARD TORRES GARCIA - ÀTICS, SL (ROMÀ I MEDIEVAL)
- SANT PAU, BARCELONA (BARCELONÈS). LAURA SUAU LEAL - ÀTICS, SL (ROMÀ I MEDIEVAL)
- C/ PUJADES I C/ WELLINGTON, BARCELONA (BARCELONÈS). ARIADNA TRAVESET I CIVIT - ÀTICS, SL (MEDIEVAL-MODERN)
- CANTONADA C/ PELAI AMB LA RAMBLA, BARCELONA (BARCELONÈS). PERE LLUÍS ARTIGUES CONESA - CÒDEX (MEDIEVAL)
- AV. CAMBÓ, AMPLIACIÓ, BARCELONA (BARCELONÈS). ANNA BORDAS TISSIER (ROMÀ I MEDIEVAL)
- C/ SANT SEVER, NÚM 5, BARCELONA (BARCELONÈS). SARA SIMON I VILARDAGA - VECLUS,SL (ROMÀ I MEDIEVAL)
- AV. CAMBÓ, AMPLIACIÓ, BARCELONA (BARCELONÈS). ANNA BORDAS TISSIER (ROMÀ I MEDIEVAL)
- NECRÒPOLIS JUEVA DE MONTJUÏC-CAMP DE TIR, BARCELONA (BARCELONÈS). XAVIER MAESE FIDALGO - CÒDEX (MEDIEVAL)
- C/ RIERA ALTA I CARMÉ, SOLAR CONFLUÈNCIA, BARCELONA (BARCELONÈS). DÀRIA CALPENA MARCOS (MEDIEVAL)
- CANTONADA C/ PELAI AMB LA RAMBLA, BARCELONA (BARCELONÈS). PERE LLUÍS ARTIGUES CONESA - CÒDEX (MEDIEVAL)
- C/ SANT HONORAT, 1-3, BARCELONA (BARCELONÈS). FRANCESC XAVIER FLORENSA I PUCHOL - ÀTICS, SL (MEDIEVAL - ROMÀ)
- PL. DE L'AJUNTAMENT, HOSPITALET DE LLOBREGAT (BARCELONÈS). JORDI AULADELL I MARQUÉS, JOSEP ORIOL FONT I COT - PICAT, SL (MEDIEVAL)
- PL. DE L'AJUNTAMENT, HOSPITALET DE LLOBREGAT (BARCELONÈS). JORDI AULADELL I MARQUÉS - PICAT, SL (MEDIEVAL)
- MONESTIR DE SANT LLORENÇ PROP DE BAGÀ, GUARDIOLA DE BERGUEDA (BERGUEDA). ALBERTO LÓPEZ, ÀLVAR CAIXAL - S. PATRIMONI ARQUITECTÒNIC LOCAL DE LA DIPUTACIÓ DE BARCELONA (MEDIEVAL)
- MONESTIR DE SANT PERE DE LA PORTELLA, LA QUAR (BERGUEDA). JORDI MORERA CAMPRUBÍ - ARQUEOCIÈNCIA, SCSL (MEDIEVAL)
- CASTELL DE SALDES, SALDES (BERGUEDA). PERE CASCANTE I TORRELLA (MEDIEVAL)
- PL. DEL CASTELL, SANTA COLOMA DE QUERALT (CONCA DE BARBERÀ). JOAN MENCHÓN I BES (MEDIEVAL)
- EDIFICI DE L'AJUNTAMENT, SITGES (GARRAF). JOAN GARCIA TARGA (MEDIEVAL-FIC)
- CASTELL D'ARGELAGUER, MURALLA, ARGELAGUER (GARROTXA). MONTSERRAT FREIXA I VILÀ (MEDIEVAL-MODERN)
- TRAM MURALLA GIRONA ENTRE SANT PERE DE GALLIGANS I EL PORTAL DE FRANÇA, GIRONA (GIRONÈS). MARIA FRANCESCA JIMÉNEZ SORROCHE - ARES (MEDIEVAL)
- CATEDRAL DE GIRONA, GIRONA (GIRONÈS). LLUIS PALAHI I GRIMAL, GUSTAU GARCIA JIMENEZ (MEDIEVAL)
- ERMITA DE SANT ROC, VILABLAREIX (GIRONÈS). MARIBEL FUERTES AVELLANEDA (MEDIEVAL)
- ENTORN ERMITA DE SANT MARTÍ DE MATA, MATARÓ (MARESME). MONTSE FREIXA I VILÀ - ÀTICS,SL (MEDIEVAL)
- COL-LEGIATA DE SANT PERE, ÀGER (NOGUERA). JOSEP M. VILA CARABASA (MEDIEVAL)
- SOLAR RAMBLA PASSEIG NÚM. 28-SECTOR MURALLES, VIC (OSONA). CARMÉ SUBIRANAS I FÀBREGAS (MEDIEVAL)
- VIL·LA DE LLORIS- TRÀÇAT C-1412 TRAM BISCARRI-FIGUEROLA D'ORCAU, ISONA I CONCA DELLÀ (PALLARS JUSSÀ). CONXITA RODRIGUEZ I FERNÁNDEZ - PRÒLEG (ROMÀ I MEDIEVAL)
- SANTA EULÀLIA, SORT (PALLARS SOBIRÀ). MONTSERRAT COROMINAS VIDAL (BRONZE-ROMÀ-MEDIEVAL)
- CASTELL DE MIRAVET, MIRAVET (RIBERA D'EBRE). PERE LLUÍS ARTIGUES CONESA (MEDIEVAL)
- CASTELL DE QUERALS, QUERALS (RIPOLLÈS). DOLORS CODINA I REINA (MEDIEVAL)
- ESSLÉSIA DEL CASTELL DE LA SALA, VALLFOGONA (RIPOLLÈS). DOLORS CODINA I REINA (MEDIEVAL)
- AV. DURAN I SANPERE, CERVERA (SEGARRA). PILAR LÓPEZ I SANS (MEDIEVAL)
- CASTELL D'ALMENAR, ALMENAR (SEGRIÀ). MONTSERRAT GENÉ I CASTAN (MEDIEVAL)
- CATEDRAL-OBRES DRENATGE AL VOLTANT DEL CLAUSTRE DE LA SEU, TARRAGONA (TARRAGONÈS). JOAN MENCHÓN I BES (ROMÀ I MEDIEVAL)
- C/ DE LES COQUES, TARRAGONA (TARRAGONÈS). FRANCESC BOSCH PUCHE - CÒDEX (ROMÀ I MEDIEVAL)
- CASTELL DE LA CIUTADILLA, CIUTADILLA (URGELL). SÒNIA PASCUAL I GARCIA (MEDIEVAL)
- PL. MAJOR, VILAGRASSA (URGELL). JOSEP ROS I MATEU (MEDIEVAL,CONTEMPORANEA)
- ESSLÉSIA DE SANTA MARIA D'ARTIES I C/ DELS BANYS, NAUT D'ARAN (VAL D'ARAN). ELISA ROS BARBOSA (MEDIEVAL)
- CASTELL DE BARBERÀ, BARBERÀ DEL VALLÈS (VALLÈS OCCIDENTAL). LOURDES MORET I PUJOL - ARQUEOCIÈNCIA, SCSL (ROMÀ,MEDIEVAL)
- PARCEL·LES 2, 3B, 4, 5 I 3A POLÍGON RESIDENCIAL EIXAMPLE DEL CASC, CASTELLBISBAL (VALLÈS OCCIDENTAL). PABLO DEL FRESNO BERNAL - CENTRE D'ESTUDIS MARTORELLENC (MEDIEVAL)
- CAN SERRAPARERA, PROP DE LA MASIA, CERDANYOLA (VALLÈS OCCIDENTAL). JOAN FRANCÈS I FARRE (MEDIEVAL)
- CASAL DE L'ESTUDI (C/ GRÀCIA - C/ DE LA ROSA), SABADELL (VALLÈS OCCIDENTAL). (MEDIEVAL,MODERN)
- PL. OCTAVIA, SANT CUGAT DEL VALLÈS (VALLÈS OCCIDENTAL). AINHOA PANCORBO PICÓ - ARKE, SCP (MEDIEVAL)
- C/ HOSPITAL, 12, SANT CUGAT DEL VALLÈS (VALLÈS OCCIDENTAL). ALBA RODRIGUEZ I LÁZARO (MEDIEVAL-MODERN)
- MONESTIR DE SANT CUGAT, ALA DE LLEVANT, SANT CUGAT DEL VALLÈS (VALLÈS OCCIDENTAL). GEMMA CABALLÉ I CRIVILLÉS (ROMÀ I MEDIEVAL)
- PL. DELS QUATRE CANTONS, SANT CUGAT DEL VALLÈS (VALLÈS OCCIDENTAL). ALBERT BACARIA I MARTRÚS - ARKE, SCP (MEDIEVAL)
- MONESTIR DE SANT CUGAT DEL VALLES, GALERIA SUD-EST DEL CLAUSTRE, SANT CUGAT DEL VALLÈS (VALLÈS OCCIDENTAL). AINHOA PANCORBO PICÓ - ARKE, SCP (ROMÀ I MEDIEVAL)
- MONESTIR DE SANT CUGAT, GALERIA NORD-OEST DEL CLAUSTRE, SANT CUGAT DEL VALLÈS (VALLÈS OCCIDENTAL). AINHOA PANCORBO PICÓ - ARKE, SCP (ROMÀ I MEDIEVAL)
- MASIA CA N'ANGLADA, TERRASSA (VALLÈS OCCIDENTAL). GAJETÀ BONO INIESTA - ÀTICS, SL (ROMÀ, MEDIEVAL, MODERN)
- C/ BARCELONA, 43, CALDES DE MONTBUÍ (VALLÈS ORIENTAL). LAURA SUAU LLEAL - ÀTICS (ROMÀ,MEDIEVAL)
- SECTOR 1 PATI DE LA RECTORIA, GRANOLLERS (VALLÈS ORIENTAL). ANTONI MARTÍN OLIVERAS - ESTRAT, SCP (ROMÀ, MEDIEVAL)
- CASTELL DE MONTCLÚS, SANT ESTEVE DE PALAUTORDERA (VALLÈS ORIENTAL). MÓNICA MERCADO I PEREZ, SILVIA GARRIGA I CASTELLBLANQUE - ESTRAT,SCP (MEDIEVAL)
- CASTELL DE MONTCLÚS, SANT ESTEVE DE PALAUTORDERA (VALLÈS ORIENTAL). JOSEP PUJADES, CARMÉ SUBIRANAS - ESTRAT, SCP (MEDIEVAL)
- ESSLÉSIA DE SANTA EULÀLIA DE TAPIOLES, VALLGORGUINA (VALLÈS ORIENTAL). MARC BOSCH DE DORIA - ACTIUM, SCP (MEDIEVAL)

Camps de treball

JACIMENT, MUNICIPI (COMARCA). DIRECCIÓ

- CASTELL DE MUR, CASTELL DE MUR (PALLARS JUSSÀ). MARTA SANCHO - CONXI MARTÍNEZ

Hem d'agrair al Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya les dades sobre aquestes intervencions.

Novetats bibliogràfiques

- AGUIRRE SADABA, F.J.:** *Introducción al Jaén islámico. Estudio geográfico-histórico.*
2000-120pp. il. fot.9,38€
- BERGES ROLDÁN, L.:** *Baños árabes del Palacio de Villardompardo, Jaén.*
2000-147pp. il. fot.9,38€
- BIOSCA, E.; VINYOLÉS, T.; XORTÓ, X.:** *Des de la Frontera. Castells medievals de la Marca.*
200160€
- BRASSEUR, M.:** *Le roi Arthur. Héros d'utopie.*
2001-280pp.37,56€
- CLEMENTE-MONTAÑA:** *Actas de las I Jornadas de Historia Medieval de Extremadura.*
2001-200pp. il. fot.12,02€
- CONNELL, E.S.:** *Una crónica de las Cruzadas.*
2001-520pp.21,04€
- CRABTREE, P. (Ed.):** *Medieval Archaeology. An Encyclopedia.*
2000-608pp. 50 fot. 200 fig.134,63€
- CUADRADA, C.:** *La Mediterrània, cruïlla de mercaders (segles XIII-XV).*
2001-366pp. map.16,00€
- DI GANGI, G.:** *L'Attività Mineraria e Metallurgica nelle Alpi Occidentali Italiane nel Medioevo. Piemonte e Valle d'Aosta; fonte scritte e materiali.*
2001-81,74€
- FREDOUILLE, J.-C.:** *Les Mauristes à Saint-Germain-des-Prés. (Actes du Colloque de Paris, 2 décembre 1999).*
2001-140pp.22,24€
- GÁMEZ GORDO, A.:** *La Alhambra Nazarí. Apuntes sobre su paisaje y arquitectura.*
2001-229pp. fig. fot.15,03€
- GIOVANNINI, F.:** *Natalità, Mortalità e Demografia dell'Italia Medievale sulla Base dei Dati Archeologici.*
2001-61,9€
- GRAUPERA I GRAUPERA, J.:** *L'arquitectura religiosa preromànica i romànica en el Baix Maresme. vol. I.*
2001-156pp. fig. fot.9,02€
- MARTÍNEZ DÍEZ, G.:** *Los templarios en los reinos de España.*
2001-448pp.17,43€

- McNALLY, S. (Ed.):** *Shaping Community: The Art and Archaeology of Monasticism. (Papers from a symposium held at the Frederick R. Weisman Museum, University of Minnesota, March 10-12, 2000).*
2001-57,1€
- MESTRE I GODES, J.; ADELL, J.-A.:** *Monestirs de Catalunya.*
2001-fot. Color59,80€
- MONTES BARDÓ, J.:** *Arte y espiritualidad franciscana en la Nueva España. Siglo XVI. (2a. ed. revisada y ampliada).*
2001-377pp. 72 lám.20€
- MORENO ROMERA, B.:** *Artistas y artesanos del Barroco granadino. Documentación y estudio histórico de los gremios.*
2001-488pp.21,04€
- ORUETA, R. de:** *La escultura funeraria en España. Ciudad Real, Cuenca y Guadalajara.*
2000-293pp. fot.22,84€
- SCHAUB, J.-F.:** *Le Portugal au temps du comte-duc d'Olivares (1621-1640). Le conflit de juridictions comme exercice de la politique.*
2001-526pp. il.45,08€
- SHAFI, S.:** *De Persia a la España Musulmana. La historia recuperada.*
2001-598pp.27,05€
- STOUFF, L.:** *L'Église et la vie religieuse à Arles et en Provence au Moyen Âge.*
2001-224pp. il. Fot24,04€
- THIBAUT-COMELADE, E.:** *La table médiévale des catalans.*
2001-224pp. il. color.24,64€
- TUGÈNE, G.:** *L'idée de nation chez Bède le Vénéral.*
2001-400pp.44,47€
- V.V.A.A.:** *El arte románico en la ciudad de Soria.*
2001-242pp. fot. color.17,73€
- V.V.A.A.:** *La chrétienté au péril sarrasin. Actes du colloque de la section française de la société internationale Rencesvals, Aix-en-Provence.*
2001-275pp.29,45€
- V.V.A.A.:** *Hiérarchies et services au Moyen Âge.*
2001-314pp. Il.30,65€
- V.V.A.A.:** *Le Nu et le Vêtu au Moyen Âge. XIIe - XIIIe siècles. (Actes du 25e colloque du CUERMA, 2000.)*
2001-474pp. Il.38,46€

Per comandes

• **ArqueoCat S.L.**
Arqueologia i Patrimoni

ArqueoCat Llibreria
c/ Dinamarca 3, interior 8
08700 IGUALADA (Barcelona)
Tel/Fax 34 93 805 58 70
Tel. 34 93 803 96 67
e-mail arqueocat@arqueocat.com
<http://www.arqueocat.com>

Pàgina del darrere

Vet aquí algunes webs que poden ser d'interès alhora d'endinsar-nos dins del món de l'arqueologia i més concretament dins l'arqueologia medieval. Segurament la llista podria ser molt més extensa, però de ben segur que aquí hi trobareu una mica de tot i els enllaços més interessants. Apa som-hi! A navegar!

Associacions

Grup d'Història del Casal (Maresme)
<http://www.blauweb.es/ghc/>
Arqueologia Medieval i Post-Medieval (GRAMP-UB)
http://www.ub.es/ogrc/mb_GCGRAMPUB1.html
C.R.A.M. Centre Recherche Arq. Medievales
<http://www.unicaen.fr/mrsh/CRAM/index.shtml>
Societat Catalana d'Arqueologia
<http://directori.cambracn.es/~cc6h14/>
CEU Medieval Studies
<http://www.ceu.hu/medstud/old/medstdir.html>

Revistes

Arqueogüia. Revista de arqueologia
<http://www.arqueogüia.pt/ag/index.asp>
Actualidades arqueológicas. Revista de arqueologia
<http://morgan.iaa.unam.mx/usr/Actualidades/>
Antiquity
<http://intarch.ac.uk/antiquity/>
Archaeogalicia
<http://www.geocities.com/RainForest/1185/>
Archeologia Viva online
<http://www.archeologiaviva.it/>
Archaeological Resoure
<http://www.e-a-a.org/>

Archaeology Magazine
<http://www.archaeology.org/>
ArcheoMedia - Rivista Archeologica Italiana On-line
<http://www.mediare.to.it/archeoedia/>
ArchNet
<http://archnet.uconn.edu/>
Arqueointernet
<http://www.geocities.com/Athens/Oracle/1059/>
Arqueohispania
<http://www.arqueohispania.com/>
Athena Review Main Index
<http://www.athenapub.com/>
Current Archaeology
<http://www.cix.co.uk/~archaeology/>
Internet Archaeology
<http://intarch.ac.uk/>
Journal of Field Archaeology
<http://jfa-www.bu.edu/>
London Archaeologist
<http://www.np03.dial.pipex.com/la/index.htm>
Paleorama
<http://www.ctv.es/USERS/paleorama/>
Revista de Estudios Ibéricos (REIb)
<http://www.ffil.uam.es/reib/default.htm>
Revistes d'arqueologia a internet
<http://www.ffil.uam.es/reib/arqueorevistas.htm>

Feu-nos saber la vostra adreça de correu electrònic i us farem arribar notícies d'última hora ■

Butlleta d'inscripció a l'Associació Catalana per a la Recerca en Arqueologia Medieval

NOM	COGNOMS
ADREÇA	TELÈFON
CODI POSTAL	POBLACIÓ
PROFESSIÓ	
ENTITAT	

Dades bancàries del/la sol·licitant

ENTITAT BANCÀRIA	NÚM. ENTITAT	
ADREÇA DE L'ENTITAT		
OFICINA <input type="text"/>	NÚM. CONTROL <input type="text"/>	NÚM. COMPTE <input type="text"/>

Quota anual: 24 €

Signatura

Quota institucional: 72 €

ACRAM

c/ Garcilaso 199, 1r 3a – 08027 Barcelona – Tel. 93 351 39 65
a/e: acram@eresmas.com